

ANGVSTIA 29, 2025

ANGVSTIA

29

Revista
Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni

Editura ANGVSTIA
Sf. Gheorghe
2025

Redactor șef

ALEXANDRU POPA

Colegiu de redacție

COSMINA-MARCELA OLTEAN

DAN-LUCIAN BUZEA

Orice corespondență se va trimite pe adresa:
Please send any mail to the following address:

MUZEUL NAȚIONAL AL CARPAȚILOR RĂSĂRITENI

Sfântu Gheorghe, Str. Gábor Áron nr. 16

520008, jud. Covasna

Telefon/fax: +40 267 314139

e-mail: secretariat@mncr.ro

web: angvstia.mncr.ro

ISSN 2602 – 0653

ISSN-L 1454 – 8275

Cuprins – Table of Contents

STUDII ȘI CERCETĂRI DE ARHEOLOGIE (*Archaeological studies and researches*)

Dan-Lucian BUZEA, Marius-Mihai CIUTĂ, Dan ȘTEFAN, O reprezentare plastică, antropomorfă, descoperită în situl arheologic de la Arcuș – Platoul Târgului (Vásártető) – zona estică (jud. Covasna). *An anthropomorphic plastic representation discovered at the archaeological site of Arcuș – Platoul Târgului (Vásártető) – eastern area (Covasna County)* 9

PUSKÁS József, Dan-Lucian BUZEA, Alexandru POPA, Luca-Paul PUPEZĂ, Săpăturile arheologice preventive efectuate în situl Sfântu Gheorghe–Hosszú în anul 2025. *Rescue excavations at Sfântu Gheorghe–Hosszú site made in 2025* 31

Imola KELEMEN, Exploatarea resurselor animale la sfârșitul epocii bronzului. Studiul arheozoologic al materialului faunistic din așezarea Gáva de la Sfântu Gheorghe–Hosszú (jud. Covasna). *Exploitation of animal resources at the end of the Bronze Age. Archaeozoological study of the faunal material from the Gáva settlement at Sfântu Gheorghe–Hosszú (Covasna County)* 47

Luca-Paul PUPEZĂ, Dan-Lucian BUZEA, Accesul în Cetatea Zânelor de la Covasna. Câteva ipoteze. *Access to the Fairies Fortress from Covasna. Some hypotheses* 57

Dan ȘTEFAN, Arheometalurgia fierului în Depresiunile din sud-estul Transilvaniei: analiza distribuției spațiale și unele contribuții analitice. *Iron Archaeometallurgy in Southeastern Transylvania: Spatial Patterns and Preliminary Analytical Insights* 77

Ovidiu ȚENȚEA, Alexandru POPA, Cumidava–Râșnov. Raport preliminar al cercetărilor geofizice recente din castru și așezarea civilă. *Cumidava–Râșnov. Preliminary Report on the Recent Geophysical Investigations in the Fort and Civil Settlement* 95

VISY Zsolt, The Archaeological Excavation in the Military Bath of the Castellum of Inlăceni/Énlaka in 2025. *Cercetări arheologice în baia militară a castrului de la Inlăceni/Énlaka în 2025* 109

STUDII DE ETNOGRAFIE (*Studies in Ethnography*)

Tatiana SCURTU, Portul popular românesc din Trei Scaune în secolele XVIII-XIX *The Romanian Traditional Costume of Three Seats in the 18th–19th Centuries* 121

BARTÓK Iuliana Elisabeta, Ghețăriile de la Castelul Mikó din satul Olteni, com. Bodoc, jud. Covasna *The ice houses at Mikó Castle in Olteni village, Bodoc commune, Covasna County* 127

RECENZIE (*Book review*)

Alexandru POPA, Recenzie la Alina Streinu – Vase antice de sticlă din Colecția „Maria și Dr. George Severeanu”, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște 2019” – ISBN 9786065374478. *Review*

of Alina Streinu – Ancient Glass Vessels from the “Maria and Dr. George Severeanu” Collection, Cetatea de Scaun Publishing House, Târgoviște, 2019 – ISBN 9786065374478 153

CRONICA ACTIVITĂȚILOR MUZEULUI (*Activity report of the museum*)

Cosmina-Marcela OLTEAN, Cristina-Ioana FELEA-BAUBEC, *Cronica activității Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni pentru anul 2024. The National Museum of Eastern Carpathians Activity Report on 2024 159*

Studii și cercetări de arheologie

Archaeological studies and researches

**Exploatarea resurselor animale la sfârșitul epocii bronzului.
Studiul arheozoologic al materialului faunistic
din așezarea Gáva de la Sfântu Gheorghe–Hosszú
(jud. Covasna)**

***Exploitation of animal resources at the end
of the Bronze Age. Archaeozoological study
of the faunal material from the Gáva settlement
in Sfântu Gheorghe–Hosszú (Covasna county)***

dr. Imola KELEMEN¹

Cuvinte cheie: arheozoologie, cultura Gáva, epoca bronzului târziu, moluște, schelet câine
Keywords: archaeozoology, Gáva culture, Late Bronze Age, mollusks, dog skeleton

ABSTRACT

The faunal material was collected during rescue excavations in 2024 on the northern outskirts of Sfântu Gheorghe. The material from the Late Bronze Age, Gáva culture, although reduced in numbers, reveals a relatively balanced animal husbandry system. There are no traces of hunting in the finds, but the collection and consumption of molluscs (snails, shells) is probable. The animals identified are small and large ruminants, but also pigs and horses. A skeleton was discovered, as well as other dog remains.

Introducere

Materialul faunistic care urmează să fie prezentat a fost prelevat în timpul săpăturilor de salvare din anul 2024 la periferia nordică a orașului Sfântu Gheorghe². Rămășițele animale descoperite sunt legate de două perioade, și anume este vorba în primul rând despre materialul descoperit pe strada Izvorului, care aparține perioadei datate între 1200 și 850 cal BC a epocii bronzului târziu (cultura Gáva), iar celălalt aparține perioadei La Tène și

a fost prelevat din punctul numit Valea Arcușului. În prezentul studiu, numai primul va fi tratat.

Lotul faunistic aparținând epocii bronzului târziu de la Sfântu Gheorghe–Hosszú este format în principal din fragmente osoase cu lungimi între 5 și 10 cm, fragmentele mai mici de 2 cm fiind rare, iar cele mai mari de peste 15 cm foarte puține (Fig. 1). Oasele întregi sunt extrem de puține, iar fragmentele suficient măsurabile pentru estimarea dimensiunilor corpului sau a înălțimii la greabăn, lipsesc în totalitate. Modificările ulterioare, post-mortem, cum ar fi tăieturile, arsura sau urmele de roadere, afectează doar un sfert

¹ Arheozoolog la Muzeul Secuiesc al Ciucului, Miercurea-Ciuc, kelemenimola@csikimuzeum.ro

² Vezi raportul preliminar întocmit de Puskás et al. 2024.

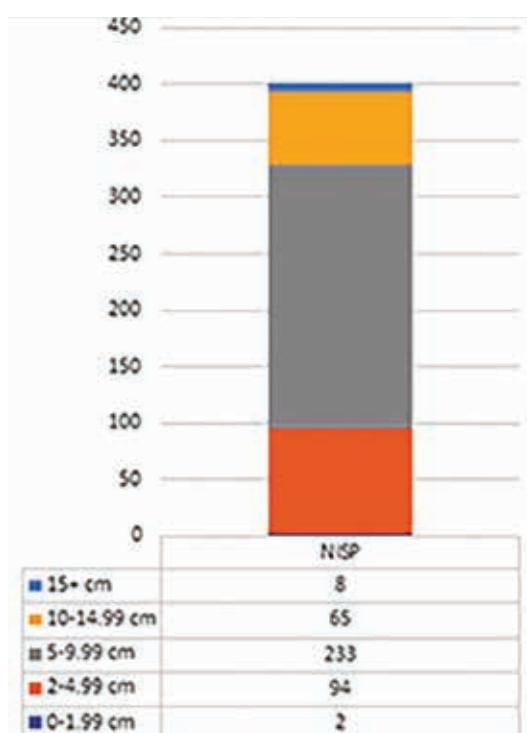

Fig. 1. Lungimea maximă a fragmentelor descoperite

Fig. 1. Maximum length of fragments discovered

din material, majoritatea fragmentelor prezentând urme de roadere (Tab. 2).

În total, cercetarea arheozoologică a inclus 503 fragmente, însă după lipire și restaurare rămân 402 resturi utilizabile (Tab. 1). În general, acestea sunt moderat erodate, dar relativ bine conservate, ceea ce permite observații privind specia și tipul fragmentelor, chiar dacă datele nu sunt suficiente pentru concluzii detaliate privind dimensiunile animalelor sau modul exact de exploatare. Se poate observa că lotul nu este reprezentativ pentru întreaga faună a comunității, dar oferă indicii despre tipurile de animale prezente și despre modul în care acestea au fost utilizate și prelucrate în epoca bronzului târziu.

În ceea ce privește importanța animalelor crescute de această comunitate, evaluarea se bazează pe două criterii: numărul de fragmente descoperite și numărul

minim de indivizi identificați (vezi Tab. 1). Ambele calculări au însă limitările lor, care pot cauza distorsiuni: oasele animalelor de talie mare tind să se fragmenteze în mai multe bucăți decât cele ale animalelor de talie mică, prin urmare, importanța primelor poate fi supraestimată. Pe de altă parte, uneori chiar și sute de fragmente nu pot constitui dovada existenței a mai mult de un singur individ, în timp ce identificarea unui singur os deja confirmă cu certitudine prezența a cel puțin unui individ din acea specie, astfel taxonii mai rari tind să fie suprareprezențați. Din acest motiv, considerăm că media celor două valori oferă cea mai realistă imagine asupra importanței relative a speciilor în economia animalieră a comunității.

Analiza speciilor

Potrivit raportului dintre numărul de fragmente identificate (NISP) și numărul minim de indivizi (MNI) (vezi Tab. 1), ovinele și caprinele ocupă primul loc în material, spre deosebire de tiparul frecvent întâlnit în alte colecții arheozoologice, unde bovinele predomină. Din cauza asemănării morfologice foarte apropiate între oaie și capră, doar în puține cazuri se poate determina cu certitudine specia de proveniență a fragmentelor; în acest material s-au identificat 13 astfel de fragmente, dintre care 7 provin de la oi și 6 de la capre. Având în vedere caracterul nereprezentativ al lotului, ar fi prematur să sugerăm că comunitatea Gáva ar fi favorizat oile în detrimentul caprelor. În ceea ce privește numărul de indivizi, au fost identificate două capre și o oaie, ceea ce indică faptul că ambele specii erau probabil la fel de importante pentru comunitate. Din perspectivă economică, în majoritatea perioadelor istorice, oile erau apreciate în primul rând pentru lâna și laptele lor, pe lângă carne, în timp ce caprele, mai puțin pretențioase și ușor de întreținut, reprezentau o resursă adaptabilă, capabi-

						Vârsta indivizilor				
	NISP	NISP %	MNI	MNI %	MED. %	inf.	juv.	sub-ad.	ad.	ne-det.
<i>Bos taurus</i> (bovină domestică)	94	23.38	4	20.00	21.69		1	1	2	
<i>Ovis a.</i> / <i>Capra h.</i>	82	20.40	6	30.00	25.20	1	2			
<i>Ovis aries</i> (oaie)	7		1						1	
<i>Capra hircus</i> (capră)	6		2				1	1		
<i>Sus scrofa</i> (porc)	47	11.69	5	25.00	18.35	1	2	1	1	
<i>Equus caballus</i> (cal)	4	1.00	1	5.00	3.00				1	
<i>Canis familiaris</i> (câine)	51	12.69	4	20.00	16.34		2	1	1	
Mamifer mare	50	12.44								
Mamifer mic-mediu	65	16.17								
<i>Helix sp.</i> (melc)	2	0.50								
<i>Unio sp.</i> (scoică)	7	1.74								
TOTAL fragmente	402	100.00	20	100.00						
Nr. total de fragmente descoperite	503									

Tab. 1. Lista faunistică și vârsta indivizilor / **Tab. 1.** Faunistic list and age of individuals

NISP = Number of Identified Specimens (numărul fragmentelor descoperite);

MNI = Minimum Number of Individuals (numărul minim al indivizilor);

MED. = media procentelor între NISP și MNI; inf. = infant; juv. = juvenil;

subad. = subadult; ad. = adult, nedet. = vârstă nedeterminată

lă să valorifice pășuni sărace și medii mai dificile. În acest sens, cele două specii se completau reciproc, oferind comunității atât o gamă variată de produse de origine animală, cât și o reziliență mai mare în fața fluctuațiilor climatice sau economice. Această complementaritate sugerează că gospodăriile din cultura Gáva puteau gestiona eficient riscurile asociate cu creșterea animalelor, maximizând beneficiile economice și alimentare.

În ceea ce privește distribuția pe vârste a indivizilor, dintr-un minim de șase exemplare de ovicaprine au fost reprezentate toate grupele de vârstă: o oaie adultă (probabil mascul), o capră juvenilă

și o capră subadultă (unul dintre ei mascul), precum și două exemplare juvenile și un individ infant. Această distribuție sugerează că animalele erau crescute preponderent pentru carne, mai degrabă decât pentru produsele secundare, cum ar fi laptele sau lâna. Resturile de rumegătoare mici includ mai mulți dinți și un corn, însă majoritatea fragmentelor pot fi grupate în funcție de calitatea cărnii (Fig. 2). Astfel, aproximativ 90% din resturi provin din părțile carnoase sau mediu carnoase ale animalelor, confirmând utilizarea lor preponderent alimentară.

Mai puțin de un sfert din fragmentele de oi și capre prezintă modificări ulterioare,

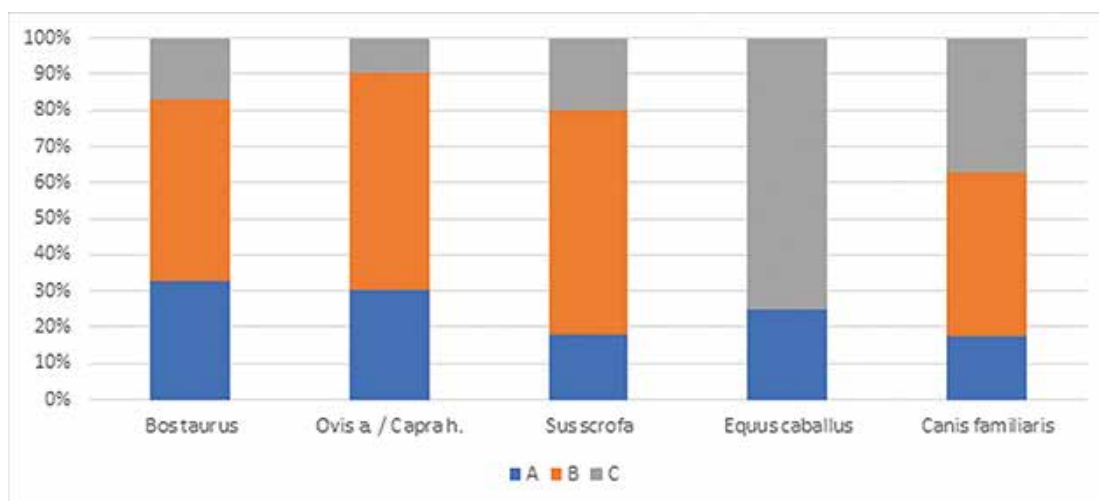

Fig. 2. Distribuția fragmentelor potrivit calității de carne (zone corporale A = foarte cărnoase, B = mediu cărnoase, C = slab cărnoase¹)

Fig. 2. Distribution of fragments according to meat quality (body areas A = very meaty, B = medium meaty, C = weak meaty)

post-mortem (Tab. 2), în principal urme de roadere, cel mai probabil cauzate de câini. În trei cazuri s-au observat urme semnificative de ardere: doi humeri și un metatars arși până la negru închis și un humerus calcinat până la alb, indicând procesarea termică a oaselor, posibil în context culinar sau eliminarea deșeurilor. Doar trei oase de ovicaprine au fost suficient de complete pentru măsurători biometrice (Anexa 1), însă niciunul nu a permis estimarea înălțimii la greabăn, limitând astfel interpretările asupra dimensiunilor exacte ale animalelor.

Din perspectiva medie între numărul de fragmente și numărul minim de indivizi, bovinele constituie al doilea cel mai numeros grup, fiind ușor sub ovine și caprine. Deși numărul fragmentelor de bovine este mai mare, la ovine/caprine au fost identificați mai mulți indivizi (Tab. 1), ceea ce sugerează că ambele specii erau utilizate într-o măsură relativ egală, iar numai o combinație a acestor indicatori poate oferi o imagine aproximativă a importanței lor în cadrul comunității. Totuși, datorită nu-

mărului redus de fragmente, orice concluzii trebuie interpretate cu prudență.

Oasele de bovine provin de la cel puțin patru indivizi: unul juvenil, unul subadult și doi adulți. Această distribuție indică faptul că, deși comunitatea Gáva folosea bovinele pentru hrană, animalele erau menținute în viață până la vârste mai înaintate, probabil pentru obținerea laptelui sau pentru muncă agricolă și transport. Analiza calității cărni, aplicată tuturor fragmentelor evaluabile, cu excepția a 10 dinți și 2 coarne, arată o distribuție proporțională, cu predominanța pieselor din zonele cărnoase ale corpului (categorii A și B, vezi Fig. 2), confirmând utilizarea bovinelor preponderent pentru carne, dar într-o manieră mai selectivă decât în cazul ovicaprinelor. Aproximativ o cincime din oasele de bovine prezintă modificări ulterioare, post-mortem (Tab. 2), majoritatea fiind urme de roadere de carnivore, probabil câini. O singură coastă prezintă o tăietură, lungimea acesteia (14 cm) fiind foarte apropiată de lungimea medie a coastelor de vită din material (13,5 cm), ceea ce indică posibil modul în care comunitatea pregătea carnea pentru consum.

³ Uerpman 1973, 316.

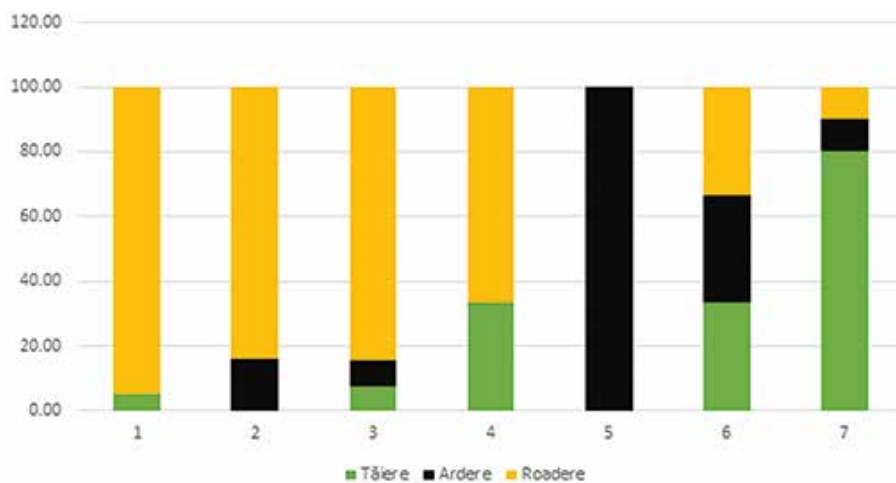
	<i>Bos taurus</i>	<i>Ovis a. / Capra h.</i>	<i>Sus scrofa</i>	<i>Equus caballus</i>	<i>Canis familiaris</i>	<i>M. mare</i>	<i>M. mic-medi</i>	Media
Tăiere	1	0	1	1	0	2	8	
Ardere	0	3	1		9	2	1	
Roadere	19	16	11	2	0	2	1	
TOTAL	20	19	13	3	9	6	10	
% din total fr.	21.28	23.17	27.66	75.00	17.65	12.00	15.38	27.45
Tăiere %	5.00	0.00	7.69	33.33	0.00	33.33	80.00	22.77
Ardere %	0.00	15.79	7.69	0.00	100.00	33.33	10.00	23.83
Roadere %	95.00	84.21	84.62	66.67	0.00	33.33	10.00	53.40

Tab. 2. Modificări ulterioare / **Tab. 2.** Subsequent changes

Doar fragmente mici de oase au fost suficient de întregi pentru măsurători: o falangă și un astragal, ale căror date biometrice se regăsesc în Anexa 1. Din păcate, niciun fragment nu a permis estimarea înălțimii la greabăn.

În ceea ce privește numărul de fragmente și numărul minim de indivizi, suinele constituie a treia grupă ca mărime, reprezentând aproximativ un sfert din fragmentele identificate (Tab. 1). Distribuția pe vârste indică preponderența indivizi-

lor tineri: un infant, doi juvenili, un sub-adult și un adult, corespunzătoare modelelor cunoscute de exploatare a porcilor, crescuți în principal pentru carne și grăsime. Această interpretare este susținută și de distribuția fragmentelor în funcție de calitatea cărnii (Fig. 2), două treimi provenind din părți foarte sau mediu carnoase, în timp ce fragmentele dentare nu furnizează informații similare. Modificările ulterioare, post-mortem afectează aproximativ un sfert din oasele de porc, inclu-

Fig. 3. Modificări ulterioare / **Fig. 3.** Post-mortem modifications

zând o tăietură, urme de pârlire și, în rest, semne de roadere, probabil produse de câini (Tab. 2, Fig. 3).

Din păcate, niciun os întreg și măsurabil nu a fost recuperat, cu excepția lățimii maxime a unui canin, astfel încât această specie nu a furnizat alte date biometrice relevante. Aceste rezultate sugerează că porcii erau crescuți și sacrificați în principal pentru hrană, cu o exploatare intensivă a indivizilor tineri, dar dimensiunea mică a lotului și lipsa fragmentelor întregi limitează interpretările detaliate privind structura corporală sau gestionarea completă a speciei în comunitate.

Rămășițele de câini constituie un număr relativ mare în material, plasând această specie pe locul patru în ceea ce privește frecvența fragmentelor. În cel puțin două cazuri se observă înhumări cu schelet parțial, chiar dacă nu au fost recuperate toate oasele individuale. Pe baza mandibulelor, putem concluziona că materialul provine de la cel puțin patru indivizi: doi juvenili, un subadult și un adult. Unul dintre scheletele parțiale, recuperat în Cx2, aparține unui câine adult. Majoritatea fragmentelor provin din zona capului și gâtului (craniu, mandibule, vertebre cervicale), ceea ce nu permite calcularea înălțimii la greabăn. Totuși, craniul relativ intact a permis determinarea indicelui cefalic (52,9), conform scalei lui Harcourt pentru perioada epocii bronzului (50–57)⁴, precum și a indicelui palatin, care indică un craniu dolicocefal, alungit⁵.

Celălalt schelet parțial, recuperat în Cx4, aparținea unui câine subadult, însă starea fragmentelor nu a permis măsurători. Modificări ulterioare au fost rare: câteva oase erau ușor pârlite, cu o culoare brun-cenușie, iar majoritatea urmelor de rosături provin probabil de la aceiași câini sau alți carnivori, care au afectat și alte resturi din material.

Aceste observații sugerează că câinii erau prezenți atât în gospodărie, probabil pentru pază sau vânătoare, cât și ca parte a mediului domestic, iar unele exemplare au fost înhumate intenționat, ceea ce poate indica un rol simbolic sau afectiv în comunitatea Gáva.

Au fost identificate câteva oase mari de cal, relativ intacte și bine conservate, deși numărul lor este foarte mic. Materialul include patru fragmente măsurabile – scapula, astragalus, calcaneus și falanga II (datele biometrice sunt prezentate în Anexa 1) – dintre care două prezintă urme de roadere, iar calcaneul are mici tăieturi, probabil cauzate de jupuire sau curățare. Având în vedere cantitatea redusă de resturi, nu se poate trage nicio concluzie sigură privind consumul de carne de cal.

Pe lângă resturile de mamifere, săpăturile din situl Sfântu Gheorghe–Hosszú au adus la lumină și câteva cochilii: două fragmente de melc și șapte fragmente de scoici. Acestea sugerează colectarea și, posibil, consumul moluștelor în acea perioadă, acestea reprezentând o sursă suplimentară de proteine pentru comunitate.

Concluzii

Lotul faunistic, deși redus numeric, oferă informații valoroase privind creșterea și utilizarea animalelor în comunitățile Gáva din epoca bronzului târziu. Nu există indicii clare de vânătoare de animale mari, însă colectarea și consumul de moluște (melci și scoici) pare probabil, indicând o diversificare a surselor alimentare. Speciile identificate sugerează o gestionare echilibrată a resurselor: rumegătoarele mici și mari, precum și porcii, erau crescute în proporții aproximativ similare, în timp ce prezența cailor este marginală. Ovinele și caprele, alături de porci, erau exploatate în principal pentru carne, în timp ce bovinele erau menținute mai mult timp în viață, probabil pentru produse secundare precum laptele, tracțiunea sau alte utilizări economice.

⁴ Udrescu et alii 1999, 111, pe baza studiilor lui Harcourt 1974.

⁵ Udrescu et alii 1999, 111, pe baza studiilor lui Peters 1994.

O mare parte a oaselor care prezintă modificări ulterioare poartă urme de roadere, indicând activitatea câinilor, care circulau liber în așezare și contribuiau la degradarea

resturilor osoase. Această observație sugerează o interacțiune constantă între oameni și câini, atât în viața cotidiană, cât și în modul în care resturile alimentare erau gestionate.

Anexa 1. Datele biometrice (în mm) ale fragmentelor⁶

Annex 1. Biometric data (in mm) of the fragments

Cornu	GL	GB										
<i>Bos taurus</i>		58										
<i>Bos taurus</i>		46										
<i>Ovis aries</i>	80	46										
Cranium	1	2	3	4	5	7	8	9	12	13a	15	16
<i>Canis familiaris</i>	204	194	182	57	125	98	102	125	88	101	71	21
	17	18	18a	20	21	22	23	24	25	26	27	28
	50	19	10	13,5	17	15	72	70	40	27	18	20
	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
	52	108	31	49	35	66	36	40	35	64	58	53
Maxilla	GB canin											
<i>Sus scrofa</i>	19											
Mandibula	GL M1	GB M1	GL alv. canin									
<i>Canis familiaris</i>	22	9	19									
<i>Canis familiaris</i>	22	9	19									
<i>Canis familiaris</i>	23	10										
<i>Canis familiaris</i>	23	10										
Axis	LCDe	SBV	BFcd	BFcr								
<i>Canis familiaris</i>	48	18	32	20								
Scapula	SLC	GLP	LG	BG								
<i>Equus caballus</i>	71	92	52	48								
Metacarpus II	GL	Bp	SD	Bd								
<i>Canis familiaris</i>	68,5	4,7	4	6								
Metacarpus III	GL	Bp	SD	Bd								
<i>Canis familiaris</i>	66	6	4	6								
Astragalus	GLI	DI	GLm	Dm								
<i>Bos taurus</i>	56	29	63	36								
<i>Ovis aries</i>	33	16	32	18								
<i>Capra hircus</i>	29	14	26	16								
Astragalus	GH	LmT	GB	BFd								
<i>Equus caballus</i>	59	61	64	≈53								
Calcaneus	GL	GB										
<i>Equus caballus</i>	104	51										
Phalanx 1.	GL	Bp	SD	Bd								
<i>Bos taurus</i>	55	24	21	23								
Phalanx 2.	GL	Bp	BFp	SD	Bd							
<i>Equus caballus</i>	47	53	46	43	47							

⁶ Potrivit lui von den Driesch 1976.

Anexa 2. Distribuția oaselor animale în elemente anatomice
Annex 2. Distribution of animal bones into anatomical elements

	<i>Bos taurus</i>	<i>Ovis a. / Capra h.</i>	<i>Ovis aries</i>	<i>Capra hircus</i>	<i>Sus scrofa</i>	<i>Equus caballus</i>	<i>Canis familiaris</i>
Cornu	2		1				
Cranium	12	6			12		3
Maxilla	1	2			2		1
Mandibula	7	6	2	2	2		6
Dens	10	8			2		
Axis	1	1	1				1
Atlas		1					
Scapula	7	1			1	1	1
Humerus	6	9	1	1	4		1
Radius	4	8		1	3		3
Ulna	1	3					2
Carpale	1						2
Pelvis	2	2			3		1
Femur	5	5					
Tibia	7	11	1		8		2
Fibula					1		1
Astragalus	1		1	1		1	
Calcaneus						1	1
Tarsale							
Metacarpus	2			1	2		3
Metatarsus	6	2			3		
Metapodium					1		11
Ph. 1.	3				1		1
Ph. 2.						1	
Ph. 3.							
Vert.	5						5
Sacrum	1						
Costae	10	4			2		6
Ossa longa							
Total	94	69	7	6	47	4	51
TOTAL	94	82			47	4	51

Bibliografie / Bibliography

Harcourt 1974. Harcourt, Ralph A., The Dog in Prehistoric and Early Historic Britain, *Journal of Archaeological Science* 1:151–175.

Peters 1994. Peters, Joris, *Le chien dans l'antiquité*, séminaire des 25 et 26 mars 1994 „Histoire et évolution du chien”, école nationale vétérinaire de Toulouse, Société Francophone de Cynotechnie.

Puskás et al. 2024. Puskás, József; Buzea, Dan-Lucian; Mărcuți, Florentina; Ciută, Marius-Mihai; Bartok, Iuliana-Elisabeta, Cercetările arheologice efectuate în anul 2024 în situl de la Sfântu Gheorghe– Hosszú, județul Covasna. Raport preliminar (Archaeological research made in 2024 at the

Sfântu Gheorghe–Hosszú site, Covasna County. Preliminary report), *Angustia* 28: 55–94.

Udrescu et al. 1999. Udrescu, Mircea; Bejenaru, Luminița; Hrișcu, Carmen, Introducere în arheozoologie, Ed. Corson, Iași.

Uerpmann 1973. Uerpmann, Hans-Peter, Animal Bone Finds and Economic Archaeology: A Critical Study of 'Osteo-Archaeological' Method, *World Archaeology*, Vol. 4, No. 3, Theories and Assumptions: 307–322.

von den Driesch 1976. Driesch, Angela von den, A Guide for the Measurement of Animal Bones from Archaeological Sites, *Peabody Museum Bulletin I*, Harvard University.

